

ŽUPA SV. IVANA KRSTITELJA, DONJA TRAMOŠNICA

GLAS U PUSTINJI

PIŠE: FRA JOSO ORŠOLIĆ

**PORED SVEGA ŠTO SE DOGAĐALO TIJEKOM POVIJESTI OVE ŽUPE,
MOGLO BI SE REĆI KAKO NIJE IMALA NIMALO SVIJETLU I LAGANU PROŠLOST
– TRI RATA OD KOJIH JE ZA DONJU TRAMOŠNICU NAJTEŽI BIO OVAJ POSLJEDNJI
JER JE TEK POSTALA SAMOSTALNA ŽUPA**

Bilo je to prije skoro pedeset godina, kada je župnik fra Valerije Stipić cijelo sjemenište iz Visokog pozvao 1. svibnja 1976. u Donju Tramošnicu – oko 130 đaka Franjevačke klasične gimnazije. Došli smo vlakom od Visokog do Bosanskog Šamca, a onda platonima koje su vukli konji od Bosanskog Šamca do Tramošnice oko 25 kilometara. U Tramošnici su nas čekali radosni domaćini i povelili svojim kućama na konak. Sutradan je bila velika svečanost i lijep dan za pamćenje. Crkva je bila prepuna vjernika koji su se gurali oko kipa sv. Ivana Krstitelja i molili zagovor. Kip je bio brončani, djelo ak. kipara Josipa Poljana, oko dva metra visine. Misno slavlje predvodio je fra Šimo Šimić kao najglasniji govornik ne samo za ovu prigodu nego i u svim drugim prigodama i proslavama u Provinciji Bosni Srebrenoj.

A danas? Ovakav ili sličan izlet bilo bi nemoguće realizirati. Ne samo da nema više onih domaćina koji su nas tada primili nego nema ni njihovih nasljednika. Nažalost, nema ni konja ni

platonu, ali bi nas možda prevezli neki novi „konji” ili konjske snage u autima. Međutim, najžalosnije je što više nema sjemeništara koji bi došli u Tramošnicu ili neku drugu župu.

Budući da su od Gornje Tramošnice već bile odijeljene župe Srednja Slatina (1972.) a još prije župa Turić (1967. godine), vjernici Donje Tramošnice bili su sve glasnjiji i uporniji kako bi i oni dobili svoju župu. Naime, postojalo je dosta razloga za osnivanje nove župe, pa navodimo samo neke: pohađanje vjeronauka i sv. misa bilo je vrlo teško, putovi loši, a mnoge kuće bile su udaljene i po 5 pa čak i 9 kilometara od tadašnje župne crkve u Gornjoj Tramošnici koja je bila pretijesna. Župa je tada brojala oko 6500 vjernika.

Osnivanje župe

Na proširenom samostanskom kapitulu 15. siječnja 1973., na kojem je sudjelovao i tadašnji provincijal fra Vlado Karlović, dogovoreno je osnivanje župe Donja Tramošnica i određivanje njezinih granica.

Dekretom Vrhbosanske nadbiskupije broj 680/73 od 27. ožujka 1973. godine osnovana je nova župa Donja Tramošnica. U sastav župe ušla su sljedeća sela: Orlovo Polje (126 domaćinstava), Njivak (74), Čardak (76), Grab (138) i dio Okruglića (oko 40 domaćinstava). Broj vjernika koji je pripao župi Donja Tramošnica bio je oko 2300 prema Šematizmu iz 1974. godine.

Prema popisu, prigodom blagoslova kuća, 2021. godine župa broji ukupno 271 vjernika u 102 kuće (2020.: 195 vjernika, 95 kuća). Ovo je broj kuća u koje se ušlo za blagoslov i vjernika koji su bili za Božić. Stvarno stanje je: 97 kuća i 163 vjernika koji žive u Donjoj Tramošnici.

Počeci župnoga života

Vrhbosanski ordinarijat je povjerio župu Franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj 9. travnja 1973. godine u Sarajevu. Prvi župnik fra Valerije Stipić došao je u Donju Tramošnicu 9. lipnja, a župu preuzeo 10. lipnja 1973. godine. Mjesec

i pol kasnije, 27. srpnja 1973. obavijestio je Provincijalat Bosne Srebrene kako su župljani novoosnovane župe Donja Tramošnica, gotovo jednoglasno, izabrali da patron župe bude svetkovi-
na Rođenja Ivana Krstitelja. Ovaj izbor sveca-zaštitnika, za bolje poznavatelje vjerskih prilika u ovom dijelu Posavine, nije bio slučajan i neko posebno iznenađenje jer se sv. Ivo Krstitelj od davnina posebice častio i u tramošničkom kraju.

Prvi krštenik u novoj župi bila je Kata Šokčević iz Čardaka. Rođena je 1. lipnja a krštena 9. lipnja 1973. godine. Kći je Stijepa i Marije rođ. Mamuzić. Prva umrla osoba bila je Mara Stipić iz Orlova Polja, žena Stjepanova. Umrla je 18. lipnja 1973. godine u sedamdesetoj godini života i pokopana sutradan na groblju u Okrugliću. Prvi vjenčani par bili su mladenci Tomislav Dugeč iz Županje (1952.) i Mara Ivanković iz Njivka (1953.). Vjenčani su 4. kolovoza 1973. godine. Prva svečanost podjeljivanja sakramenta potvrde (krizme) održana je 23. lipnja 1974. godine, na uočnicu patrona nove župe. Toga dana vrhbosanski pomoćni biskup dr. Tomislav Jablanović krizmao je 71 osobu, 37 djevojčica i 34 dječaka.

Gradnja župne kuće i crkve

Projekt župne crkve i kuće uradio je „Projektbiro” iz Slavonskog Broda, kojemu je tada ravnatelj bio dipl. ing. građ. Dragutin Antolković. Župna kuća sagrađena je tijekom ljeta 1973., a s crkvom se započelo u proljeće 1974. godine. Dok se gradila nova crkva, sv. misa slavila se pred drvenom kapelicom sv. Josipa Radnika na džudovskom groblju, gdje je i zavjetno mjesto sv. Roka.

Prema projektu, crkvena lađa nove župne crkve bila je širine 13,30 i dužine 24,30 m. U crkvu se ulazilo kroz vjetrobrani pretprostor. S njezine desne strane bio je prostor za ispovjedaonice, a s lijeve je bilo predviđeno stubište koje je vodilo na kor. Ispod stubišta nalazila

su se vrata što su vodila u spojni hodnik koji je povezivao crkvu s tornjem. Na istoj strani na kojoj se nalazio toranj bila je i sakristija, u koju se, u prolazu do oltara, također ulazilo kroz određeni pretprostor. Uz crkvu je izgrađen i toranj visine 30 metara i na njemu su bila dva zvona od 800 i 600 kg. U ratu je, nažalost, miniran, a zvona su nestala. Poslije rata izgrađen je novi toranj od 24,5 metra s križem.

Josip Poljan uradio je i put križa, 14 re-ljefa u prosjeku s dimenzijama od 90 do 100 cm. Tada je to bio jedan od najvećih križnih putova na ovim prostorima. Na početku rata i ovo djelo je odneseno, ali je na sreću i pronađeno i vraćeno u župu s većim oštećenjima. Župnik fra Jozo potrudio se i za svoga mandata s vjernicima u umjetničkoj radionici ak. kipara, koji je domaći sin, ponovno izlio dijelove ili cijele postaje koje su nedostajale.

Župnik fra Joso Oršolić

Kako je nastajala nova župa, župnik fra Valerije Stipić od samoga početka gradnje crkve trudio se da crkva bude uređena djelima tada najpoznatijih umjetnika. Već 1976. crkva je dobila kip sv. Ivana Krstitelja, rad ak. kipara Josipa Poljana. Nažalost, u ratu je odnesen ili sklonjen od jugovojske iz crkve jer je toranj miniran, a crkva u cijelosti devastirana. Pitali smo ovih godina i gospodina vladiku u mirovini Vasilija Kačavendu za kip sv. Ive. Kratko nam je odgovorio kako će nam javiti ukoliko nešto sazna.

Pročelje crkve bilo je ukrašeno natpisom: „Ja sam glas koji više u pustinji, pripravite put Gospodnji, poravnajte staze njegove!“ Slikar Josip Biffel je 1980. godine izradio oltarnu fresko-sliku u kajm tehnicu povećih dimenzija (107m²) koja prikazuje četvoricu evanđelista, a u središtu je vazmeno janje.

Poslije rata, dok se još traga za nestalim umjetninama ili pokušavaju rekonstruirati djela umjetnika koji su već preminuli, ak. kipar Anto Jurkić je 2011. godine izradio kip sv. Ive od bronce u prirodnoj veličini. Darovatelji su fra Zdravko Dadić, Bono Bošnjak i žena Ljilja, Anto Jurkić i žena Sanja.

U dvorištu se također nalazi bista fra Lovre Milanovića, rad. ak. kipara Ivana Križanca, a koja je postavljena u prigodi pokretanja kauze za proglašenje sluge Božjega fra Lovre Milanovića blaženim i svetim 2014. godine, a na inicijativu fra Nikole Bošnjaka. Akademski kipar Dejan Duraković je u terakoti uradio kip sv. Ante Padovanskog, koji je u prirodnoj veličini i nalazi se u dnu crkve.

Kipar Antun Jurkić, koji zadnjih nekoliko godina živi i radi u Donjoj Tramošnici, te je otvorio svoj atelje i

ljevaonicu umjetnina, prvu i najveću u Bosni i Hercegovini, svojoj župi je također poklonio i više umjetničkih djela: mali kip sv. Ivana Krstitelja od kamene prašine, Gospin kip od kamene prašine oko 12 cm i jedan od 170 cm koji se nalazi pred kapelom u Čardaku, te repliku hrvatskoga križa za procesiju prigodom Franjevačkih pučkih misija koje su održane 2021. godine. Čim se uredi dvorište u čijem sastavu treba biti i Ga-

Pored redovitih duhovno-pastoralnih aktivnosti, svetih misa i svakodnevne molitve za duhovnu i materijalnu obnovu župe, redovito se moli zagovor fra Lovre Milanovića kao i za njegovo proglašenje blaženim i svetim

lerija na otvorenom, Antun Jurkić je obećao u tome prostoru izlagati svoje radove kao i djela drugih umjetnika, originale ili replike, koji budu na to spremni.

U zadnje tri godine crkva je u cijelosti opremljena vitrajima akademske umjetnice Ivane Čavar. Djelo je započeto prije više godina po ideji i narudžbi fra Nikole Bošnjaka. Vitraje su radile dvije radionice u Hrvatskoj i dvije radionice u Bosni i Hercegovini. Obiljem boja predstavljeni su najveći franjevački sveci i blaženici, Sluge Božje i mučenici, na jednoj strani, petnaest vitraja na desnoj strani od ulaza. Na drugoj strani, lijevo od ulaza su najvažniji dijelovi iz života Bl. Djevice Marije: navještenje, susret s Elizabetom, rođenje Isusovo i bijeg u Egipat.

Duhovna zvanja

Novoizabrani provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić rođen je 8. svibnja 1966. u Donjoj Tramošnici, zaselak Grab. Pored fra Zdravka, Donja Tramošnica ima još dosta duhovnih zvanja, kako živućih tako i pokojnih: vlč. dr. Mato Zovkić, fra Nikola Bošnjak, fra Bono Kovačević. Pokojni svećenici su: fra Juro Piljić, fra Valerije Stipić, fra Ivo Božić, fra Tomislav Čaćić, fra Petar Čaćić, fra Stjepan Gagulić, P. Jozo Ivić, fra Mijo Jozanović, vlč. Pero Anić, vlč. Mijo Josipović, vlč. Niko Zovkić i sjemeništarcac Mato Kristić koji je ubijen krajem Drugoga svjetskog rata.

Župa ima i desetak časnih sestara: s. Silverija Bošnjak, s. Božena Gagulić, s. Ivanka Ivanković, s. Margareta Jurić, s. Dragica Lučić, s. Jela Piljić, s. Inocenta Stipić, s. Borislava Šokčević, s. Marija Zovkić, s. Tihomira Zovkić, s. Blaženka Dubravac Noterdamka, s. Vesna Zovkić Salfuko, s. Palmira Zovkić Križarica.

Planovi za budućnost

Netko je rekao da budućnost počinje već sada i bit će onakva kako se i sami potrudimo. Pored svega što se događa-

lo tijekom povijesti ove župe, moglo bi se reći kako nije imala nimalo svijetlu i laganu prošlost – tri rata od kojih je za Donju Tramošnicu najteži bio ovaj posljednji jer je tek postala samostalna župa. Pitanje je sada „biti ili ne biti”. Vremenski gledano, preživjeli smo zadnjih pedeset, a veliko je pitanje hoćemo li živjeti barem još pedeset godina: nema nas ni 5 %, uglavnom su sve ljudi starije dobi, nešto malo djece koja će danas-sutra otići kao i sva ostala. Mlade obitelji nisu uopće u župi, nego žive i rade diljem svijeta. Godišnje bude tek poneko krštenje i to ne u svakoj godini, kao i vjenčanje, a sprovoda je najviše – 10 do 15 svake godine.

Župa sv. Ivana Krstitelja Donja Tramošnica ove godine započinje a sljedeće, 2023. svečano slavi jubilej: 50 godina života i rada. Neke aktivnosti su već u tijeku i duhovno i materijalno, te rekonstrukcija i obnova svega što je porušeno tijekom rata 1992. – 1995. Na samoj obnovi se posebno potrudio fra Marijan Dadić i kako kažu povratnici „da nije bilo Marijana i pomoći Kruha sv. Ante, vjerojatno se nitko ne bi ni vratio” jer je on učinio prve korake i s tvrtkom „Ivša&Ivša” stvorio prve uvjete povratka kako u Donju tako i u Gornju Tramošnicu. Kasnije su se i drugi

uključili, ali bilo je i onih koji su priječili povratak, pa je čak nakon nekoliko godina rada zatvorena i osnovna škola koja je imala desetak i više učenika. Sada đaci putuju preko 15 kilometara u školu u Boku. Nakon fra Marijana za župnika je došao fra Anto Pušeljić, a onda je ponovno župu preuzeo fra Marijan Mija Oršolić, koji je s predratnim mandatom bio skoro 20 godina i za čijega je mandata obnovljen najveći dio župnih objekata. Deset godina župom je upravljao fra Jozo Puškarić, koji je za svoga mandata puno radio na pastoralnom području i douređenju župne kuće, te fasadi crkve. Proslavio je i 40 godina župe s vjernicima povratnicima i svima koji vole Tramošnicu. Tom prigodom objavljena je i monografija „Župa Donja Tramošnica” koju je napisao fra Marijan Karaula.

Od 2019. za župnika fra Jose Oršolića se započelo s izradom projekata rekonstrukcije-douređenja župne crkve kako bi se crkva mogla posvetiti, a postavljeni su i vitraji na svim prozorima u crkvi. Također je urađen projekt uređenja crkvenoga dvorišta i galerije na otvorenom, prema nacrtu ing. Jure Pranjića i njegovih suradnika, koji je također uradio i projekt uređenja – rekonstrukcije crkve i župne kuće nakon rušenja.

Vitraji autorice Ivane Čavare

Ujedno se krenulo i s radovima na Galeriji i knjižnici *Fra Lovro Milanović* koju je po nacrtima projektanta Huseina Dropića započeo fra Joso Puškarić, a na inicijativu fra Nikole Bošnjaka. Galerija je već nakon dvije godine prihvatila i prva djela iz zbirke fra Nikole Bošnjaka, a također su održane i tri Međunarodne likovne kolonije koje imaju za cilj promociju i predstavljanje fra Lovre Milanovića diljem gradova BiH,

Hrvatske i šire. U knjižnici je smješteno nekoliko tisuća knjiga iz bogatog fonda fra Nikole Bošnjaka.

Pored redovitih duhovno-pastoralnih aktivnosti, svetih misa i svakodnevne molitve za duhovnu i materijalnu obnovu župe, redovito se moli zagovor fra Lovre Milanovića kao i za njegovo proglašenje blaženim i svetim. Pored obljetnice stradanja fra Lovre Milanovića koja je uvedena prije dese-

tak godina, uvedena je i zavjetna sv. misa fra Lovri Milanoviću 3. dana svakoga mjeseca.

Sljedeće, 2023. godine je jubilej 50 godina župe i nadamo se i vjerujemo da će se još više i hrabrije krenuti prema životu i radu, napretku i obnovi, a ne prema smrti i nestanku. Dao Bog, po zagovoru sv. Ive, sv. Franje i sv. Ante, te sluga Božjega fra Lovre Milanovića, da tako i bude! Mir i dobro! □

Moj grob

Ako te jednom nanese put u ova mala posavska brda, nemoj kraj moga groba proći kao da me ne vidiš, kao da me ne poznaš ili možda nisi čuo za mene. Ja se zovem fra Lovro, prezimenom Milanović, izbjeglica sam iz Hercegovine. Ne znam što bih rekao, osim da su to bila ljuta vremena pa smo išli u svijet truhom za kruhom. A kamo? Najprije u Sarajevo. Ni tamo ga nije bilo. Otišli smo u Kraljevu Sutjesku, valjda nisu i kraljevi gladni. Ni tamo ga nije bilo. Roditelji su mi umrli, možda i od gladi ili od kuge. Bila je nemilosrdna i strašna.

Ostao sam živ, zahvaljujući Gospi i svetom Ivi. Bit ću fratar, rekoh. Pa što Bog dadne. Završavao sam sve te škole, svuda pomalo. I tek što sam stao na svoje noge, odoh dalje. U Bosansku Posavinu. Valjda nisu i oni da nemaju. Tamo je ravnica. Kruha bi trebalo biti. Siromašni su, ali imaju veliku dušu i srce.

I krenuh s molitvom uz pjev ptica od župe Velika preko brda i dolina niz Savu, Bosnu i rječicu Tolisu koju ne možeš tako ni pregazit' ni preplivat', ako je kiša. I baš kad promislilih kako će ovo biti, pa makar bilo surovo i teško, sam sebi rekoh da se ne trebam bojati, jer uz Božju pomoć zagovor svetih, sve se može.

I tako ja fra Lovro, sluga Božji, manji brat, molim, krstim, prosim, propovijedam, pomalo tugujem i pjevam kad mi je najteže. Trudim se ići za Kristom, poput sv. Franje. Bijaše mi neopisivo lijepo. Osjećao sam milinu u duši koju ne bih mogao tako lako opisati. Međutim, u jedno pred-

večerje, baš kad smo se vraćali iz Dubrava gdje je službovao moj stric fra Franjo, negdje na pola puta prema mojoj Tramošnici, na ulazu u Staro Selo, u susret nam dođe Mujo Arnaut. Kad ga vidješe ptice, umukoše, na konjima se dlaka nakostriješi, a moje srce stade u grudima. Pomislilih, ništa mi ne može. Na grudima nosim Krista. Ni njemu smrt nije ništa mogla.

Prođosmo jedan pokraj drugoga s pogledom ispod oka. Ja, mala Božja ovčica, a Mujo Arnaut čuvar turskoga zakona. I tek što sam pomislio: „Uh, dobro prođe!“, puče strašna kubura, kao grom iz vedra neba. Obli me krvav znoj i nauznak padoh na zemlju, poput Krista. Možda je ovo samo prvi pad, možda rana nije tako teška. No, tada dođe i drugi strašan udarac ljutoga gvožđa i presječe me posred srca.

Živio sam još malo, tek da mogu reći: „Kriste, koji si za me umro i svoju krv prolio, sada i ja umirem. Nisam mu ništa skrivio, ali sam smetao njegovu strahu. Oprosti mu, jer je sigurno u svome neznanju ovo učinio. Još te molim, primi moju dušu u svoj sveti mir.“

I tako, već mnogo godina ima kako u ovom grobu ležim. Slušam kako se putnici i namjernici pokraj moga humka mole. Svrati i ti i ispričaj svojoj bol. Znaj, dobri Bog liječi sve rane, kao što je i moju zaliječio. Sad živim u vječnosti bez ikakvoga straha i tuge.

Tu sam kako bih pomogao tebi, svima, svima, svima, pa i neprijateljima!

fra Joso Oršolić

Sjemeništarcu FKG Visoko na izletu
u župi Donja Tramošnica, 1. svibnja 1976.

(Osobni album fra Jose Oršolića)

Vlakom od Visokog do Bosanskog Šamca pa onda platonima do Donje Tramošnice udaljene oko 25 km.

Ispred crkve i župne kuće

Svetu misu u crkvi predslavi fra Šimo Šimić uz koncelebraciju fra Vitomira Silića, fra Ladislava Fišića i župnika fra Valerija Stipića

Zajednički ručak nakon mise